

STORTINGET

Representantforslag 191 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Tor Mikkell Wara, Morten Stordalen, Kristoffer Sivertsen, Erlend Wiborg, Bjørn Larsen og Rikard Spets

Dokument 8:191 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tor Mikkell Wara, Morten Stordalen, Kristoffer Sivertsen, Erlend Wiborg, Bjørn Larsen og Rikard Spets om å tilrettelegge for kjernekraft i Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge står overfor en situasjon der etterspørselen etter elektrisk kraft forventes å øke i årene fremover. Det er betydelig usikkerhet knyttet til hvor stort behovet vil bli, men historisk har økt tilgang på energi vært en sentral forutsetning for økonomisk vekst og verdiskaping. Elektrifisering av industri, transport og nye næringer vil i tiden fremover legge økt press på kraftsystemet. Samtidig er det bred enighet om at Norge fortsatt skal ha konkurransedyktige kraftpriser og høy forsyningssikkerhet.

Statnetts langsiktige markedsanalyse viser at kraftforbruket i Norge kan øke til mellom 180 og 260 TWh i 2050, avhengig av utviklingen i elektrifisering og ny industri. I et høyt vekstscenario anslås forbruket til om lag 260 TWh. Samtidig legger analyser fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) til grunn en kraftproduksjon i størrelsesorden rundt 200–210 TWh i 2050 i sin referansebane. Selv med en betydelig økning i produksjonen vil dette innebære en strammere kraftbalanse dersom etterspørselen utvikler seg i tråd med Statnetts høyscenario.

Dagens kraftsystem er i all hovedsak basert på vannkraft, som historisk har gitt Norge et betydelig konkur-

ransefortrinn. Samtidig er potensialet for ny regulerbar vannkraft begrenset sammenlignet med tidligere utbyggingsperioder. NVE anslår i sine analyser et potensial på i underkant av 20 TWh. Forslagsstillerne mener imidlertid at disse estimatene er konservative og i for liten grad hensyntar muligheten for skånsom utbygging i vernede vassdrag. En mer fleksibel tilnærming til slike vassdrag kan derfor bidra til å øke produksjonen utover dagens anslag.

Oppgraderinger og effektøkninger i eksisterende vannkraftverk samt enkelte nye utbygginger vil være sterkt bidragsytende til økt kraftproduksjon. Samtidig peker analysene fra blant annet NVE og Statnett på at dette ikke vil være tilstrekkelig for å dekke det forventede kraftbehovet i fremtiden. Samlet sett tilsier dette at Norge vil ha behov for ytterligere kraftproduksjon utover det som kan realiseres gjennom vannkraft alene.

Flere av teknologiene som ofte trekkes frem som løsninger for økt kraftproduksjon, står samtidig overfor betydelige utfordringer. Utbygging av landbasert vindkraft har de siste årene vært blant de mest konfliktfylte energisakene i Norge, med omfattende lokale protester og krevende konsesjonsprosesser. Solkraft kan være et nyttig supplement i kraftsystemet, men vil i norsk sammenheng ha begrenset betydning for den samlede energibalansen, blant annet som følge av et kaldt og mørkt klima samt store sesongvariasjoner. Havvind løftes frem av enkelte som en sentral del av fremtidens energimiks, men prosjektene er per i dag forbundet med svært høye kostnader og et betydelig behov for offentlig støtte.

Etablering av kjernekraftverk innebærer også store investeringer. Samtidig kan kjernekraft levere store mengder stabil kraft over svært lang tid, ofte i 60 til 80 år, noe som gjør at investeringene må vurderes i et langsik-

tig energisystemperspektiv. Til sammenligning har mange havvindprosjekter en forventet teknisk levetid på rundt 25–30 år.

I en rekke land har kjernekraft de senere årene fått fornyet oppmerksomhet som en stabil og utslippsfri energikilde. Flere europeiske land planlegger nå nye kjernekraftverk eller oppgraderer eksisterende anlegg som en del av sin energipolitikk. Finland satte i 2023 i drift reaktoren Olkiluoto 3, som alene kan produsere rundt 14 TWh elektrisitet årlig. Storbritannia har besluttet å bygge nye kjernekraftverk, blant annet Hinkley Point C og Sizewell C. Sverige har besluttet å legge til rette for bygging av nye reaktorer og har endret sin energipolitikk for å muliggjøre en betydelig økning i kjernekraftkapasiteten. Også land som Polen, Tsjekkia og Nederland har lansert planer om å bygge kjernekraftverk for å styrke energiforsyningen og redusere avhengigheten av importert energi.

Teknologisk utvikling

Teknologisk utvikling har bidratt til økt interesse for nye typer kjernekraftverk, særlig små modulære reaktorer (SMR). Disse reaktorene er mindre enn tradisjonelle kjernekraftverk og kan i større grad serieproduseres, noe som kan bidra til lavere kostnader og kortere byggetid. Flere land, blant annet USA, Canada og Storbritannia, arbeider aktivt med å utvikle og kommersialisere slike løsninger. Den internasjonale utviklingen illustrerer at kjernekraft i økende grad vurderes som et viktig supplement til andre energikilder i fremtidens kraftsystem.

Kjernekraft er i dag en etablert og utslippsfri energikilde i en rekke land i Europa og resten av verden. Teknologisk utvikling, særlig innen små modulære reaktorer (SMR), har gjort kjernekraft mer fleksibel, sikrere og bedre egnet for mindre kraftsystemer og industriell bruk. De nye reaktorene som utvikles, er energieffektive og miljøvennlige. Det er en rask utvikling på området, og fremtidens kjernekraftverk tar i bruk enda bedre teknologiske løsninger og brensler som reduserer mengden kjernekraftavfall med inntil 98 prosent sammenlignet med eldre kjernekraftverk.

Kjernekraft ble eksempelvis fremhevet som en av løsningene på klimatoppmøtet COP28, og 22 land forpliktet seg til å tredoble kapasiteten til kjernekraftenergi innen 2050. Formålet med initiativet er å styrke energisikkerheten, redusere klimagassutslipp og sikre tilstrekkelig tilgang på stabil kraft i fremtidens energisystem. Initiativet har siden fått økende oppslutning, og i løpet av 2025 hadde over 30 land sluttet seg til erklæringen.

Kraftproduksjon fra kjernekraft er stabil og forutsigbar. I USA ligger kapasitetsfaktoren for landets nærmere 100 reaktorer normalt på rundt 92–95 prosent av instal-

lert effekt. Til sammenligning ligger kapasitetsfaktoren i USA typisk på rundt 20–25 prosent for solkraft og 30–35 prosent for vindkraft (US Department of Energy, Pathways to Commercial Liftoff: Advanced Nuclear, mars 2023). Kjernekraft leverer dermed store mengder kraft jevnt gjennom året, mens sol- og vindkraft i større grad er væravhengig og krever mer balansekraft i systemet.

Kjernekraft er også lite arealkrevende sammenlignet med andre energikilder. En SMR på om lag 300 MW vil typisk kreve et areal på størrelse med Ullevål stadion. Forskning fra blant annet NTNU peker på at arealbruken for kjernekraft vil være over 99 prosent lavere enn for landbasert vindkraft for tilsvarende kraftproduksjon.

Et illustrerende eksempel er kjernekraftverket Isar II i Tyskland, som før det ble stengt i 2023 produserte om lag 11,5 TWh elektrisitet årlig. Dette tilsvarer omtrent den samlede produksjonen fra de over 6 000 vindturbinene i Danmark i et normalår.

Flere sentrale internasjonale aktører peker på kjernekraft som en viktig del av fremtidens energisystemer. Det internasjonale energibyrået (IEA) har i ulike analyser fremhevet kjernekraft som en stabil og utslippsfri energikilde som kan bidra til å sikre tilstrekkelig kraftproduksjon i et system med økende elektrifisering og mer variabel kraftproduksjon fra sol- og vindkraft.

Situasjonen i Norge

Per i dag har regjeringen fastsatt programmet for konsekvensutredning av et mulig kjernekraftverk i Taftøy næringspark i Aure og Heim kommuner. Prosjektet er planlagt basert på SMR-teknologi. Den skisserte utbyggingen har en samlet maksimal installert effekt på inntil 1 500 MW, noe som kan gi en årlig kraftproduksjon på rundt 12,5 TWh. Dette tilsvarer om lag 8 prosent av dagens samlede kraftproduksjon i Norge.

I forbindelse med konsekvensutredningen ga Energidepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet relevante direktorater i oppdrag å bidra til et helhetlig utredningsprogram. Arbeidet ble utført av blant annet Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA), NVE og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

Den brede involveringen av departementer og direktorater illustrerer samtidig en sentral utfordring ved kjernekraft i Norge, ansvarsfordelingen er fragmentert. Etter dagens system er det i stor grad Helse- og omsorgsdepartementet som forvalter atomenergiloven, og dermed har det overordnede ansvaret for kjernekraftrelaterte spørsmål, mens Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet behandler søknader etter atomenergiloven og gir faglige tilrådinger i konsesjonssaker.

Dette innebærer at kjernekraft i liten grad er integrert i den ordinære energipolitiske forvaltningen, som ellers ligger under Energidepartementet. Dermed behandles kjernekraft i stor grad som et stråleverns- og beredskapsspørsmål, snarere enn som en del av energipolitikken.

Etablering av et kjernekraftverk vil utløse krav om konsesjoner og tillatelser etter flere lover, blant annet atomenergilovent, energiloven og forurensningsloven. I tillegg krever plan- og bygningsloven at det gjennomføres omfattende konsekvensutredninger av miljø- og samfunnsvirkninger før en eventuell konsesjon kan tildeles.

Norge har i dag ingen kommersiell kjernekraftproduksjon. De tidligere forskningsreaktorene i Halden og på Kjeller er stengt og planlegges avviklet. Samtidig åpner atomenergilovent for etablering av kjernekraftverk dersom Stortinget gir sitt samtykke og regjeringen tildeles konsesjon.

Ifølge atomenergilovent § 4 bør Stortinget gi samtykke til eventuelle konsesjoner til kjernekraftverk, og saken bør forelegges Stortinget når forslag om byggested foreligger og eierforhold er avklart.

Regjeringen understreket i en pressemelding 11. februar 2025 at den ikke har tatt stilling til kjernekraft som energikilde i det norske energisystemet, men at dette vil vurderes nærmere i Kjernekraftutvalgets rapport. Samtidig er programmet for konsekvensutredningen nå fastsatt.

Til forskjell fra mange andre energiteknologier finnes det i dag ikke et etablert konsesjonsregime eller en tydelig institusjonell struktur for kjernekraft i Norge. Dette skaper betydelig usikkerhet både for myndigheter, lokalsamfunn og potensielle investorer.

Kjernekraft som en del av energimiksen

Forslagsstillerne mener tiden er inne for at Norge legger til rette for kjernekraft som en del av en teknologinøytral og fremtidsrettet energipolitikk. I den forbindelse er det behov for tilpasninger og endringer langs flere akser.

Dersom kjernekraft skal kunne etableres i Norge, vil det være behov for å oppdatere og tilpasse sentralt lovverk. Dette gjelder blant annet atomenergilovent, energiloven og strålevernlovent. Regelverket må utformes slik at det legger til rette for etablering og drift av kommersiell kjernekraft, samtidig som høye krav til sikkerhet og beredskap ivaretas.

Parallelt bør det utvikles et tydelig regelverk for kjernekraftberedskap. Et slikt rammeverk bør blant annet omfatte nasjonal beredskap, ansvar ved ulykker, sikkerhetssoner rundt kjernekraftverk og spørsmål knyttet til forsikring og erstatningsansvar. Arbeidet bør ta utgangspunkt i etablerte internasjonale standarder, her-

under retningslinjer fra Det internasjonale atomenergi-byrået (IAEA).

Det bør videre vurderes å opprette et lovfestet nasjonalt kjernekraftfond. Et slikt fond kan bidra til å finansiere fremtidig håndtering av radioaktivt avfall, dekke kostnader knyttet til nedstenging og dekommisjonering av kjernekraftverk og redusere statens økonomiske risiko. En mulig modell finnes i Sverige, hvor operatører av kjernekraftverk gjennom den statlige Kärnavfallsfonden er pålagt å betale inn midler løpende gjennom hele reaktorenes driftstid. Midlene beregnes ut fra forventede kostnader til håndtering av brukt kjernebrensel, sluttlagring av radioaktivt avfall og fremtidig nedstenging av anleggene. Ordningen innebærer at kostnadene ved kjernekraftproduksjon i størst mulig grad bæres av produsentene selv, og ikke av staten eller skattebetalerne.

Samtidig bør mulighetene for internasjonale løsninger for håndtering og lagring av brukt brensel og annet radioaktivt avfall utredes nærmere, både for avfallet fra Halden- og Kjeller-reaktorene og for eventuell ny kjernekraftproduksjon.

Forslagsstillerne mener videre det er hensiktsmessig å legge til rette for samlokalisering av kjernekraft og kraftkrevende industri. En slik modell kan bidra til mer effektiv utnyttelse av kraftressursene ved at produksjon og forbruk av kraft skjer i samme område. Dette kan redusere behovet for omfattende transport av elektrisitet over lange avstander og dermed også begrense belastningen på strømmettet. I en situasjon der mange regioner allerede opplever kapasitetsutfordringer i nettet, kan samlokalisering bidra til å avlaste nettet og redusere behovet for kostbar nettutbygging.

Samtidig kan stabile og langsiktige kraftleveranser legge grunnlaget for utvikling av nye industriklynger og styrke rammevilkårene for eksisterende kraftkrevende industri. En slik modell kan dermed bidra til økt verdiskaping, bedre utnyttelse av energisystemet og en mer effektiv kobling mellom kraftproduksjon og industriell aktivitet.

Forslagsstillerne mener kjernekraft i Norge vil kunne bidra til økt energiberedskap og styrket forsynings-sikkerhet. Kjernekraft leverer stabil kraftproduksjon uavhengig av værforhold og kan dermed bidra til et mer robust kraftsystem. Samtidig kan økt tilgang på stabil kraft gi bedre rammevilkår for kraftkrevende industri og redusere risikoen for kraftunderskudd, unødvendig nettutbygging og store prissvingninger i kraftmarkedet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en helhetlig sak om hvordan kjernekraft kan etableres som en del av det norske kraftsystemet, herunder teknologiske, sikkerhetsmessige, regulatoriske og økonomiske rammebetingelser.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige endringer i atomenergiloven, energiloven og strålevernloven, slik at regelverket legger til rette for etablering og drift av kommersiell kjernekraftproduksjon i Norge.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan ansvaret for kjernekraft bør organiseres i statlig forvaltning, herunder om det bør etableres en egen nasjonal kjernekraftmyndighet eller et samlet regulatorisk rammeverk under energimyndighetene, og komme tilbake til Stortinget.
4. Stortinget ber regjeringen åpne for at private aktører kan gjennomføre pilotprosjekter for små modulære reaktorer (SMR) i tilknytning til eksisterende industriområder eller nye industriklynger.
5. Stortinget ber regjeringen utvikle konsesjonsplikt og tilknytningsplikt for kjernekraft til kraftnettet, slik at kjernekraftverk kan forsyne kraftkrevende industri, som for eksempel datasentre og industriklynger, direkte med langsiktige kontrakter.
6. Stortinget ber regjeringen styrke nasjonal kompetanse innen kjernekraft gjennom forskning, utdanning og internasjonalt samarbeid, herunder legge til rette for at Norge kan delta aktivt i utviklingen av ny kjernekraftteknologi.
7. Stortinget ber regjeringen søke om medlemskap i Euratom, slik at norske aktører får tilgang til forskningsmidler i denne regi.
8. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til løsninger for sikker og langsiktig håndtering og sluttlagring av brukt kjernebrensel, herunder nasjonalt sluttlager, internasjonalt samarbeid om lagring eller andre løsninger i tråd med internasjonale standarder.
9. Stortinget ber regjeringen utrede etablering av et nasjonalt kjernekraftfond, etter modell fra Sverige, hvor operatører betaler inn midler til finansiering av håndtering av radioaktivt avfall og fremtidig nedstenging av kjernekraftverk.
10. Stortinget ber regjeringen inkludere kjernekraft som en del av Norges langsiktige strategi for energisikkerhet og energiberedskap.
11. Stortinget ber regjeringen legge prinsippet om teknologinøytralitet til grunn i energipolitikken, slik at kjernekraft vurderes på lik linje med andre lavutslipps- og fornybare energikilder og gis tilgang til det samme virkemiddelapparatet.
12. Stortinget ber regjeringen kartlegge egnede lokasjoner for kjernekraftverk i Norge, særlig i tilknytning til eksisterende industriområder og større kraftforbrukere, og vurdere dette i sammenheng med forventet utvikling i kraftbehov, nettkapasitet og energisystemets behov for stabil kraftproduksjon.
13. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Norge kan legge til rette for en forenklet og mer effektiv godkjenning av kjernekraftteknologi som allerede er godkjent av tilsynsmyndigheter i andre land med sammenlignbare sikkerhetsstandarder, for å redusere behandlingstid og regulatorisk risiko ved etablering av kjernekraft i Norge.

19. mars 2026

Tor Mikkel Wara

Morten Stordalen

Kristoffer Sivertsen

Erlend Wiborg

Bjørn Larsen

Rikard Spets

